

5

I N D E X
S C H O L A R U M

PUBLICAE ET PRIVATIM

IN ACADEMIA

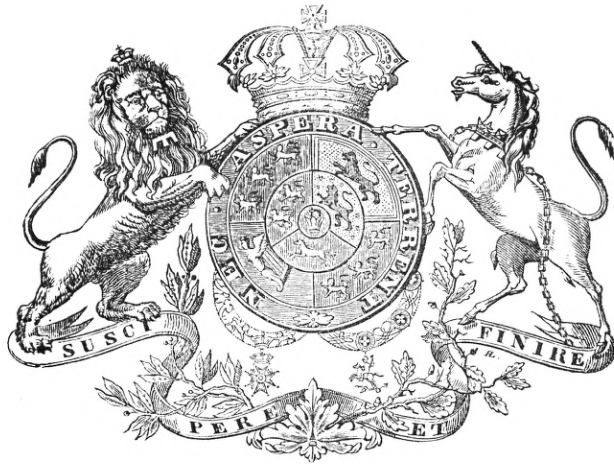
GEORGIA AUGUSTA

PER SEMESTRE AESTIVUM

ANNI MDCCCLVIII.

A DIE XV. M. APRILIS USQUE AD DIEM XV. M. AUGUSTI

HABENDARUM.

Praemissa est Hermannii Saupprii commentatio de inscriptione panathenaica.

GOTTINGAE

TYPIS EXPRESSIT OFFICINA ACADEMICA DIETERICHIANA.
(GUIL. FR. KAESTNER.)

Bibliothèque Maison de l'Orient

168916

ACADEMIAE GEORGIAE AUGUSTAE

PRORECTOR

GEORGIUS WAITZ D.

CUM SENATU.

Alexander Rizos Rangabé, vir illustrissimus, antiquitatum graecarum volumine altero a. 1855 Athenis edito de literis antiquis egregie meruit. Quo volumine cum permulti tituli gravissimi contineantur, tum haud scio an nulli gravitate cedat, quem nongentesimum sexagesimum esse voluit (p. 667 sqq.). Pertinet vero haec inscriptio ad praemia victoribus data Panathenaeorum magnorum ac quanquam eam a K. S. Pittaki iam ante hos viginti annos editam (*ἐφημερ. ἀρχαιολ.* 1839, 136 p. 167 sq.) A. Boeckhius plus semel commemoravit (de oecon. publ. Athen. 1 p. 61. 106. 300) et O. Iahnus in libro de vasis pinacothecae monacensis p. CII paucis omis- sis versibus repetendam curavit, tamen parum videtur cognita esse nec quanti pretii esset satis intellectum. Quare et gratum multis neque in- utile his literis futurum existimo, cum hac scriptionis academicae oppor- tunitate usus de gravitate illius tituli breviter exposuero. Inscriptio haec est:

A.

Παιδὶ στά]διον νικῶντι
 Δ] ἐλαί]ου ἀμφο[ρῆς,
 Δ δευτέρω.
 Παιδὶ πέντιαθλον νικῶντι
 5 Δ]ΔΔ ἀμφορῆς ἐλαίου,
 ΠΙ δευτέρω.
 Παιδὶ παλαιοντῆ νικῶντι
 ΔΔΔ ἀμφορῆς ἐλαίου,
 ΠΙ δευτέρω.
 10 Παιδὶ πύκτι νικῶντι
 ΔΔΔ ἀμφορῆς ἐλαίου,
 ΠΙ δευτέρω.
 Παιδὶ παγκράτιον νικῶντι
 Δ]ΔΔΔ ἀμφορῆς ἐλαίου,
 15 ΠΙΙ δευτέρω.
 Ἀγενείω στάδιον νικῶντι
 Δ]Δ ἀμφορῆς ἐλαίου,
 ΔΠ δευτέρω.
 Ἀγενείω πέντιαθλον νικῶντι
 20 ΔΔΔΔ ἀμφορῆς ἐλαίου,
 ΠΙΙ[Ι] δευτέρω.
 Ἀγενείω παλαιστῆ νικῶντι

B.

δευ]τέρω.
 Ἴππων πολικῶ ζεύγει
 ΔΔΔΔ ἀμφορῆς ἐλαίου,
 ΠΙΙ δευτέρω.
 Ἴππων ζεύγει ἀθροφάγω 5
 ΗΔΔΔΔ ἀμφορῆς ἐλαίου,
 ΔΔΔΔ δευτέρω.
 Πολεμιστηρίοις
 Ἴππων κέλητι νικῶντι
 ΔΠΙ ἀμφορῆς ἐλαίου, 10
 ΠΙΙ δευτέρω.
 Ἴππων ζεύγει νικῶντι
 ΔΔΔ ἀμφορῆς ἐλαίου,
 ΠΙ δευτέρω.
 Ζεύγει πομπικῶ νικῶντι 15
 ΠΙ ἀμφορῆς ἐλαίου,
 ΠΙ δευτέρω.
 Ἀφ' ἵππου ἀκοντίζοντι
 Π ἀμφορῆς ἐλαίου,
 20 Ι δευτέρω.
 Νικητήρια
 Η παισιμ πυρροχισται[ς] βοῦς.
 Η ἀγενείοις πυρροχισταις βοῦς.
 Η ἀνδρασι πυρροχισται[ς] βοῦς.

A.	B.
ΔΔ[ΔΔ] ἀμφορῆς ἐλαίου, [ΠΠΠ] δευτέρω.	Η εὐανδρία φυλῆ νικώση βοῦς, 25 Η φυλῆ νικώση βοῦς.
25 Ἀγενεῖω πύκτη νικῶντι ΔΔΔΔ ἀμφορῆς ἐλ]αίου, [ΠΠΠ δευτέρω].	ΔΔΔ λαμπαδηφόρων νικῶντι ὑδ[ρία]. Νικητήρια νεῶν ἀμίλλης· ΗΗΗ τῆ φυλῆ τῆ νικώση.
Ἀγενεῖω παγκράτιον νικῶντι [Δ ἀμφορῆς ἐλαίου].	ΗΗ εἰς ἐστίασιν. 30 ΗΗ τι
30 [Δ δευτέρω].	

Et ab initio et in fine utriusque columnae quaedam deesse apparet. Quae uncis inclusa sunt, Rangabé addidit: nam A v. 30 typhothetae errori ΔΗ tribuendum esse versio francogallica ostendit. Aetatis vero quanquam in iis, quae scripta sunt, indicium non inest, tamen et formae literarum et rationes orthographicae inscriptionem non ita multo post Euclidis annum scriptam esse arguunt: ΕΔΔΙΟ enim constanter omnibus locis tenetur, ΠΑΔΔΙΣΤΕΙ A v. 6 et 22 legitur, ΠΥΚΤΕΙ A v. 10, ΠΠΠΙΟ B v. 18, ΝΙΚΩΣΕΙ B v. 25. Adde quod ἀμφορῆς A, 5. 8. 14. 17. 20. 23. B, 3. 10. 13. 16. 19 legitur. Quare multo antiquior est omnibus iis, quas ad ludos panathenaeicos referendas esse homines docti intellexerunt, C. I. 1590 et 1594, tertia Fr. Peyssonelii ab A. Boeckhio in annalibus inst. archaеol. vol. 1 p. 156 sqq. edita, quarta L. Rossii ab I. Franzio in diurnis lit. halens. 1835. relation. archaeolog. 32 p. 258 sq., quinta olim ab A. Boeckhio in diurn. lit. halens. l. d. p. 269 sqq. et nuper ab A. R. Rangabé antiqu. gr. 2, 962 p. 674 sqq. publicata, sexta et septima a K. S. Pittaki Athen. ant. p. 106 sqq. et a R. Rangabé l. d. 963. 964, p. 686 sqq. editis. Quas omnes non ante saeculum alterum a. Chr. n. scriptas esse hominum tempora in iis commemoratorum ostendunt. Cum vero Pindari (N. 10, 33: ἀδείαι γε μὲν ἀμβολάδαν ἐν τελεταῖς δις Ἀθηναίων μιν ὀρφαὶ κώμασαν· γαῖα δὲ κανθεῖσα πυρὶ καρπὸς ἐλαίας ἔμολεν Ἥρας τὸν εὐάνορα λαὸν ἐν ἀγγέων ἐρκεσιν παμποικίλοις), Aristotelis (Schol. Soph. OEC. 701: ὁ δὲ Ἀριστοτέλης καὶ τοῖς νικήσασιν τὰ Παναθηναῖα ἐλαίου τοῦ ἐκ μοριῶν γινομένου δίδοσθαι φησι: quae cum Didymi esse videantur, ad eundem auctorem referenda esse patet, quae in schol. Aristoph. Nub. 1001 et apud Suid. s. v. μόρια leguntur), Luciani (Anach. 9: παρ' ἡμῖν δὲ τοῖς Παναθηναίοις τὸ ἐλαῖον τὸ ἐκ τῆς μορίας) — cum his, inquam, testimonio constaret oleum arborum sacrarum Minervae iis, qui in Panathenaeis vicissent, datum esse, tantam tamen amphorum multitudinem distributam esse nemo cogitaverat. Nam cum hunc titulum non iam integrum esse, sed haud pauca periisse apparet, de qua re infra dicemus, amphorum omnium, quae distribuerentur, summam mille ducentis non minorem fuisse nemo facile negaverit. Ex quo numero O. Iahnus l. d. recte dixit perspicue nunc intelligi, quo praemium contineri existimaretur, non amphoras, sed oleum ipsum fuisse. Deinde cum maximam vim olei Athenis exportatam esse, victoribus vero panathenaeicis liberam exportationem concessam fuisse A. Boeckhii oecon. publ. Athen. 1 p. 61 docuerit, in hac ingenti vasorum panathenaeicorum multitudine non iam est cur miremur, quod non

tantum in Atticae finibus ipsius, sed etiam in Italia, Sicilia, Chersoneso taurica haud exiguus eorum numerus etiam nostris temporibus et inventus est et invenitur.

Ad aliud veniamus. Nam cum multa titulo ad integritatem deesse ipsa forma ostendat, tum comparatio similium, quos supra commemoravi, titulorum idem docet. Ac primum in gymniciis certaminibus deesse ea patet, quibus viri inter se committebantur. Quos in titulis C. I. 1591, tertio Peyssonelii, quinto Boeckhii, sexto Rangabis post pueros et imberbes commemoratos esse intelligimus eodemque ordine tres certantium aetates recensentur a Platone Leg. 3 p. 833. C: *τριτὰ δὲ ταῦτα ἀθλήματα διανοηθῶμεν, ἐν μὲν παιδικόν, ἐν δὲ ἀγενείων, ἐν δὲ ἀνδρῶν.* et a Schol. Platonis p. 329 Bk. (quae eadem apud Photium lex. p. 375, 24 et Suidam 2, 2 p. 42, 14 B. habentur): *καὶ ἀγωνίζονται παῖς ἰσθμια* (ισθμικου Phot. *ἰς ἐτῶν* Rangabé p. 679 probabiliter coniecit legendum esse) *οὐ̄ προϊβίτερος καὶ ἀγενείος καὶ ἀνῆρ.* et a Pausania 6. 14, 3. cf. Boeckh. C. I. vol. 1 p. 355. Quare etiam in titulo, quem tractamus, cum pueros praecedere, sequi imberbes videamus, virorum certamina non in summa columna A, sed in extrema descripta fuisse intelligimus. Sed plura virorum fuisse, quam puerorum et imberbium, persuadet eorundem, quos supra recensui, titulorum comparatio, in quibus pro stadio puerorum et imberbium virorum *δόλιχος, στάδιον, δίαυλος* recensentur: quae certaminum genera cum antiquissima esse constet, etiam in hac inscriptione commemorata fuisse verisimillimum est. Atque ludos equestres quoque complures in summa columna B perisse probabile est, sed quinam illi fuerint in summa eorum, quos similes tituli habent, varietate certo definiri non potest. Neque hoc nunc ago, ut haec genera certaminum omnia per singula eundo tractem, sed de duabus rebus monendum esse existimo. Primum *πολεμιστηρίοις*, quod B v. 8 legitur, ad versus 9—14 ita pertinere intelligimus, ut duo certamina, alterum equo vehendi, alterum quadrigas regendi, bellica dicantur. *ἵππος κέλῃς πολεμιστήριος* is est, quem alii simpliciter *πολεμιστήριον* vel *πολεμιστήν* nominant, ut Xen. *π. ἵππ.* 3 §. 7: *ἐπεὶ δὲ πολεμιστήριον ἵππον ἵππεθέμεθα ὠνεῖσθαι, ληπτέον πείραν ἀπάντων, ὅσων περ καὶ ὁ πόλεμος πείραν λαμβάνει.* Demosth. 42 §. 24: *ἀποδόμενος τὸν πολεμιστήριον ἵππον καταβέβηκεν ἀπὸ τῶν ἵππων.* Photius lex. p. 438, 6: *πολεμιστῆς ἵππος· οὐ̄χ, ὡς ἂν τις οἰηθεῖη, ὁ εἰς τοὺς πολέμους ἐπιτήδειος, ἀλλ' ὁ ἐν τοῖς ἀγῶσι σχῆμα φέρων ὡς εἰς πόλεμον εὐτροπισμένος· ἦν γὰρ τοιοῦτον ἀγῶσιμα.* Quadrigarum vero bellicarum certamen etiam in titulis Peyssonelii v. 58 (*αἰρηται πολεμιστηρίῳ*) et Rossii v. 22 commemoratur, ita ut in illius v. 64 et in huius v. 30 etiam *συνωρίδι πολεμιστηρία* sequatur. Haec igitur sunt τὰ *πολεμιστήρια*, quorum quot cursus sint Phidippides Aristophanis Nub. 28 somnians sciscitatur: *πόσους δρόμους ἐλά τὰ πολεμιστήρια;* Neque enim ἀγωνίσματα vel ἀμιλλήματα casu accusativo cogitanda sunt, ut Phidippides de Philene tanquam absente queratur, quod exemplis, qualia sunt *νικῶν Ὀλύμπια*, similia, defendi non potest, sed *αἰρηται* nominativo casu intelligenda esse Fritzschi ind. lect. Rostoch. 1834 p. 2 optime intellexit. Alterum, de quo monere volebam, est

B v. 5: ἵππων ζεύγει ἀδελφάγω. Nam cum Paralum et Salaminiam (cf. fragm. orat. Graec. p. 133) a Lysia τριήρεις ἀδελφάγους nominatas esse Harpocratio p. 5, 12 dicat ad similitudinem τῶν ἵππων τῶν τελείων καὶ ἀγωνιστῶν, οἷτινες εἰώθασιν „ἔδμεναι ἄδελγν” κατὰ τὸν ποιητῆν (Homer. II. 5, 203), intelligimus ἀδελφάγον ζεύγος id antiquis temporibus nominatum esse, quod in titulis saepius comparatis ζεύγος τέλειον dici solet. Qua re quae de aetate inscriptionis diximus satis confirmantur.

Aliud, quod huius tituli testimonio efficitur, ad ordinem pertinet, quo varia certaminum genera Panathenaeorum festis diebus se exceperunt existimanda sunt. Nam quae inde a versu B. 21 recensentur, νικητήρια, qua re differunt a praemiis antea commemoratis? An illa victoribus data non sunt? At cum in prioribus certaminum generibus homines singuli de victoria decertarent, sibi laudes et praemia quaerent, in iis, quae a v. 22 enumerantur, cives a phylis singulis publice constituti vel choris pyrrhichistarum summa diligentia conquisitis exercitiis ornatis vel adolescentibus in gymnasiis ad lampadas rite gestandas institutis vel triremibus remigum ministerio optimorum instructis et magnifice apparatis committebantur. Victoriae honore et praemiis non ipsi, sed phylae decorabantur ac si quid ad ipsos etiam laudis redundaret, id eo continebatur, quod sua liberalitate atque diligentia effecerant, ut phylae suae victoria contingeret. Etiam praemia igitur diversa erant. Nam cum priora ita comparata essent, ut oleo vendito ad laudem victoriae etiam lucrum accederet, quo victores ipsi potirentur, νικητήρια victori vel, ut verius dicam, iis, quorum opera coniuncta victoria reportata erat, ipsis nihil praeter honorem laudemque commodi atque lucri afferebant, sed eo consilio data sunt, ut diis, quibus victrix phyle iique, quorum in certamine partes fuerant, cum grati testificatione animi religiose operabantur, publice offerrentur. Verissima enim Boeckhii est sententia (oecon. publ. Ath. 1 p. 106) centenas drachmas ab initio versuum positas pretium fuisse censentis, quo boves victoribus dandi emerentur. Similiter triginta drachmis (v. 27) hydria (ita enim ante R. Rangabem iam Boeckhii l. d. legendum esse viderat) lampadephoro victori data constituisse existimanda est et trecentae v. 29 commemoratae pretium trium boum videntur effecisse, quos phyle in navali certamine victrix acciperet. An hanc summam ita numeratam esse existimabimus, ut curatores phylae victricis ipsi iis compararent omnia, quae ad solenne sacrificium vel Minervae vel Neptuno vel utrisque offerendum pertinere viderentur? Recte igitur priora illa praemia νικητηρίοις opposita ἄθλα arctiore sensu dicta fuisse conicias. Musicorum vero certaminum eandem rationem atque gymnycorum equestriumque fuisse, nisi quod victor praeter oleum etiam coronam oleagineam auream accipiebat, titulus Rangabis 961 luculenter docet (cf. Boeckh. oecon. publ. Ath. 1 p. 299). Quodsi certaminum, quorum victoribus ἄθλα proposita erant, enumeratio B v. 21 finitur, non tantum illud intelligimus, ludos gymnycos equestribus certaminibus antecessisse, sed etiam hoc necessario sequitur, ut musica certamina ante gymnica instituta esse perspiciamus. Ac cum illud etiam reliqui tituli panathenaeici, de quibus supra dixi, ostendant, posterius huius

demum tituli testimonio constat. Recte igitur de hac re statuit M. Meierus (encycl. halens. III, 10 p. 286. 288), cum Car. Hoffmann (Panathenaikos p. 52 sq.) et H. A. Müller (Panathen. p. 79) dubium esse negavissent, quin musica post gymnica habita essent. Is vero ordo, quem legitimum fuisse nunc perspicimus, ad ea convenientissimus est, quae de feriarum panathenaicarum sollennibus temporum decursu sensim sensimque adauctis tradita esse animadvertimus. Nam cum pompam splendidissimam *τριή του Έκατομβαιῶνος ἀπίόντος*, die Minervae sacro (Herm. antiq. sacr. Graec. §. 44, 5), ductam esse Proclus ad Pl. Timaeum p. 9, 14 et schol. Platon. p. 395 Bk. tradant, ac post pompam certamina institui non potuisse homines docti dudum intellexerint (cf. H. A. Müller l. d. p. 45 sq. Meier l. d. p. 279), certaminum apparet ordinem contrarium fuisse temporum ei, quo ea primum instituta esse memoria proditum est. Nam Erichthonius, primus Panathenaeorum vel Athenaeorum auctor, equestria certamina instituisse dicebatur (cf. C. O. Müller encycl. hal. 3, 10 p. 87. Boeckh. ad marm. parii ep. 10 v. 17 p. 313), gymnicos Hippoclides archonte Ol. 53, 3 additos esse verisimile est (C. O. Müller l. d. p. 85. Schultz appar. crit. ad annal. crit. p. 13 et 29), rhapsodorum certamina Pisistratum, musica reliqua Periclem addidisse certum est. Cum igitur dies feriarum postremus proferri non posset, ii, qui certaminum numerum augere vellent, nova post vetera addere non poterant, sed ea diebus, qui ante vetera essent, institui necesse fuit.

Per quot dies vero feriae panathenaicae celebratae sint, ne nunc quidem iudicari potest. Quatuor quidem dies, quem numerum M. Meiero l. d. p. 279 placuisse videmus, tantae sollennium multitudini non suffecisse facile est ad intelligendum. Accedit enim, quod sollennia diversis locis celebrata esse constat. Nam cum gymnica et equestria certamina, antequam Lycurgus orator stadium panathenaicum splendidissimum condidit, in pago Echelidarum habita esse Stephanus Byz. s. *Ἐχελίδαί· ἐν ᾧ τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας εἰδίθεσαν τοῖς Παναθηναίοις* et Hesychius: *ἐν Ἐχελιδῶν· ἐν ᾧ ἵππικοὶ ἤγοντο ἀγῶνες* et Etymol. Magn. *ἐν Ἐχελιδῶν· τόπος Ἀθηνησῶν, σταδίων ὀκτώ, ἐν ᾧ αἱ ἵπποδρομῆαι* certum faciant, ad navalia vero certamina ad maris oram descensum esse infra intellecturi simus, musica Athenis in Odeo iustituta esse et eos, qui lampadas ferrent, ex Academia in urbem ecurrisse constat. Etiamsi igitur duodecim dierum numerus, quem C. Hoffmann l. d. p. 53 sq. et H. A. Müller l. d. p. 46 sqq. commendare studuerunt, nimius esse videtur, sex tamen dies festos ad minimum fuisse concedendum est, ut feriae panathenaicae dierum pariter numero atque sollennium splendore Dionysia magna aequarent, quae per sex dies festos celebrata esse Plautus fidem facit Pseuduli 1. 3, 87. Sed ad aliud veniamus, cuius notitia inscriptioni, de qua dicimus, debetur. Nam cum alium aliis victoribus numerum amphorum tributum esse videamus, ex hac ipsa diversitate intelligi potest, quae genera certaminum Athenienses maiorem vel difficultatem vel dignitatem habere iudicaverint. Ac cur stadii victoribus maiora praemia quam reliquorum certaminum gymniorum proposuerint, facile est ad intelligendum, sed mira est praemiorum

exiguitas bellicorum victoribus certaminum concesserum, comparata illa cum praemio eorum, qui ἵππων ζεύγει ἀθροάγω vicissent. Quod fortasse explicari ex eo potest, quod Athenienses equos bellicos, etiamsi haec certamina non essent, alendos esse a possessoribus cogitabant, maximos vero sumtus, qui in equis illis ἀθροάγοις nutriendis et exercendis fierent, splendori et magnificentiae dierum Minervae festorum augendis unice inservire considerabant.

Sed reliquum est, ut de duobus certaminibus in hac inscriptione commemoratis accuratius dicam, quorum alterum num Panathenaeis institutum esset homines docti multi dubitaverunt, de altero nemo ne cogitavit quidem. Ac primum de versibus B. 25. 26 dicendum est: 25 Η ΕΥΑΝΔΡΙΑΙ ΦΥΛΗΙ ΝΙΚΩΣΕΙ ΒΟΥΣ, 26 Η ΦΥΛΗΙ ΝΙΚΩΣΗΙ ΒΟΥΣ. Quae apud scriptores de hoc certamine reperiuntur, haec sunt. Harpocratio p. 33, 3: εὐανδρία· Δείναρχος ἐν τῷ κατ' Ἀρασιζιλέους. Παναθηναίους εὐανδρίας ἀγῶν ἤγειτο. Ἀνδοκίδης τ' ἐν τῷ κατ' Ἀλκιβιάδου δηλοῖ καὶ Φιλόχορος. Ex quo Photius lex. p. 25, 10 et Suidas 1, 2 p. 530, 10 B. sua derivarunt. Ad eundem Dinarchi locum videntur etiam ea pertinuisse, quae in Bekkeri anecd. p. 257, 13 leguntur: εὐανδρία· ἀγῶν τις εὐανδρίας τοῖς Παναθηναίοις ἀγόμενος, οὗ κοινωνεῖν οὐκ ἐξῆν τοῖς ξένοις. Cf. fragm. or. atticor. p. 332. Deinde Socrates apud Xenophontem Commentar. 3. 3, 12 ait: ἡ τὸδε οὐκ ἐντεθύμησαι, ὡς ὅταν γε χορὸς εἰς ἐκ τῆσδε τῆς πόλεως γίγνηται, ὥσπερ ὁ εἰς Δῆλον περιπόμενος, οὐδεὶς ἄλλοθεν οὐδαμῶθεν τούτῳ ἐφάμιλλος γίγνεται, οὐδὲ εὐανδρία ἐν ἄλλῃ πόλει ὁμοία τῇ ἐνθάδε συνάγεται; Ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν οὔτε εὐφωνία τοσοῦτον διαφέρουσιν Ἀθηναῖοι τῶν ἄλλων οὔτε σωματίων μεγέθει καὶ ὥμῃ, ὅσον φιλοτιμία. quorum in postremis ut εὐφωνία ad chorum deliacum pertinet, sic σωματίων μεγέθος καὶ ὥμῃ ad εὐανδρίαν referenda esse patet: neque enim recte hunc locum interpretatus est Th. Bergkiius comment. de com. att. reliqu. p. 41. Andocides personatus, quem Harpocratio testatur, §. 42 haec habet: καίτοι τυγχάνω νενικηκὸς εὐανδρία καὶ λαμπάδι καὶ τραγωδοῖς. Denique etiam quae Athenaeus 13 p. 565. F dicit: ἐπαινῶ δὲ καὶ αὐτὸ τὸ κάλλος. καὶ γὰρ ἐν ταῖς εὐανδρίασι τοὺς καλλίστους ἐγκοῖνουν καὶ τούτους ποιοῦσθαι ἐπιτρέπουσιν. de certamine illo videntur intelligenda esse. Titulus igitur, quem tractamus, ostendit recte ab Harpocratioe hoc certamen ad Panathenaea referri, de qua re cum M. Meier l. d. p. 281 dubitavisset, postea comment. quintae de Andocidis quae vulgo fertur oratione contra Alcibiadem p. 117 bene explicavit, εὐανδρίαν videri pariter atque gymnasiarchorum et choregorum munera liturgiam fuisse, quam qui suscepisset, cum agmen venustissimorum tribunalium suorum colligere iisque vestitum et ornatum pulcherrimum suppeditare debuisset, quod vero agmen venustissimum arbitris certaminis visum esset, ei victoriam tributam esse. Neque tamen recte ille de venustate tantum cogitavit: nam Xenophontis verba demonstrant Athenienses etiam in hac re pulcritudinem sine magnitudine et firmitate corporis nullam esse iudicavisse, quam sententiam Graecos constanter tenuisse nota res est: cf. C. Keil onomatol. graec. p. 21. Winckelm. ad Plat. Euthyd. p. 5. C. F.

Herm. de studiis artif. græc. p. 61. Ne illud quidem Meiero concedo falsam esse H. Valesii sententiam, qui ad Harpocr. l. d. p. 257 Dindf. ductus maxime nisi fallor Athenæi loco, quo *πιροθορορεῖν* scribi voluit, cum hoc *εὐανθρίας* certamine senum memoriam pulchritudine insignium coniungendam esse dixit, quos in pompa Panathenaeorum splendidissima ramos oleagineos gestasse compluribus testimoniis constat. Sic Xenoph. Conviv. 4, 17 ait: *θαλλοφόρους γὰρ τῇ Ἀθηνᾷ τοὺς καλοὺς γέροντας ἐλέγονται, ὡς συμπαραμαρτυροῦντος πάση ἡλικίᾳ τοῦ κάλλους.* quo loco Iuncus de snect. usus est apud Stob. Floril. 115, 26 p. 425 Gsf.: *μάλιστα δὲ ἐν τοῖς ἱεροῖς θύοντες ἐστεφανωμένοι περιβλεπτότεροι τῶν ἱερῶν (leg. ἱερέων) γίγνονται, ὃ τε νόμος αὐτοῖς ἐκείνους χειροτονεῖ τῇ Ἀθηνᾷ, ὡς φησι Ξενοφῶν ὁ φιλόσοφος, θαλλοφόρους.* Schol. Aristoph. Vesp. 544: *θαλλοφόροι γὰρ ἔφη (Aristophanes), βουλόμιμος τοὺς γέροντας δηλώσαι, ἐπειδὴ ἐν τοῖς Παναθηναίοις οἱ γέροντες θαλλοὺς ἔχοντες ἐπόμπεινον. ὡς οἶν εἰς οὐδὲν ὄντων χορησίμων αὐτῶν ἔξω τοῦ θαλλοφορεῖν οὕτως αὐτοὺς ἐπέσκωπεν. ὁ μὲντοι Δικαίαρχος ἐν τῷ Παναθηναϊκῷ οὐκ οἶδα ἐξ ὅτου ποτὲ καὶ τὰς γραῦς ἐν τοῖς Παναθηναίοις ὑπέλιπε θαλλοφορεῖν, πολλῶν ἀλλήλοισ ὀμολογούντων περὶ τοῦ μόνους τοὺς προεσβύτας θαλλοφορεῖν, Ξενοφῶντος μὲν ἐν τῷ Συμποσίῳ, Φιλοχόρου δὲ ἐν τῇ β'. ὅς γε καὶ τὸν καταδόντια (l. παραδόντια cum Meinekio com. gr. 2 p. 33) τὸ ἔθος Ἐριχθόνιον συνίσιθιμινημονεύει τοῦ ἔθους Κρατινός μὲν ἐν Δηλιάσι, Φερεκράτης δὲ ἐν Ἐπιλήσμονι.* Verissima igitur videtur Valesii sententia esse: nam cum Panathenaeorum festis diebus et in *εὐανθρίας* certamine pulchritudinem virorum spectatam esse et senes, qui pulchritudine eum honorem nacti essent, ramos oleae gestasse viderimus, victores vero certaminum omnium, quibus feriae deae illustratae essent, in pompa solemnī apparuisse summam veritatis speciem habere videatur, necessitate quadam adigimur, ut senes eos, qui pulchritudine sua locum in pompa invenirent, in pulchritudinis certamine illis ipsis diebus instituto victores fuisse credamus. Ac victorum *εὐανθρίας* partes quasdam in re sacra fuisse Athenæi locus aperte demonstrat, sive *πιροθορορεῖν* Valesio sive *ὀδοφορεῖν* A. Lobeckio *Ἄγλαοφ.* p. 1025 sive *κροκατισορορεῖν* C. L. Struvio apud Lobeck. l. d. p. 1358 sive *κροσοσορορεῖν* A. Meinekio (philol. exercit. in Athen. 2 p. 28) credimus legendum esse. Deinde quod Meierus *εὐανθρίας* certamen ad *ἀνδρας* tantum pertinere potuisse existimat, id parum valere inde apparet, quod *εὐανθριαν* haud raro felicem non virorum, sed hominum proventum in universum esse intelligimus. Cf. locos a Tib. Hemsterhusio ad Harpocr. l. d. p. 256 Ddf. collectos. Ne id quidem videtur omittendum esse, quod utriusque memoria instituti ad Philochorum refertur. Sed longius progredimur, ut *εὐανθρίας* certamen etiam ad adolescentes pertinuisse coniciamus. Nam cum a Dinarcho in oratione contra Agasiclem *εὐανθριαν* commemoratam fuisse supra cognoverimus, Harpocratio p. 167, 8 haec tradit: *οκαφηφόροι· Δείναρχος ἐν τῷ κατὰ Ἀγασικλέους φησίν· οἱ ἀντὶ οκαφηφόρων ἐφηβοὶ εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀναβήσονται, οὐχ ὑμῖν ἔχοντες χάριν τῆς πολιτείας, ἀλλὰ τῷ τούτου ἀργυρίῳ. ἀντὶ τοῦ μέτοιχοι οὔτοι γὰρ ἔσκαφηφόρον Ἀθήνησιν.* Haec duo videntur inter se cohaerere,

ut Dinarchus adolescentes quosdam peregrinos praeter ius fasque ad *εὐανδρίας* certamen admissum iri atque ita in pompa panathenaica locum inter ephebos athenienses inventuros esse dixerit, nam vasorum illam gestationem ad Panathenacorum tantum pompam pertinuisse notissimum est. Ita demum, si duo agmina eorum, qui de pulcritudine certarent, seniorum et iuniorum, fuisse statuimus, intelligi potest, quomodo in titulo, de quo disputamus, his scribi potuerit *φυλῆ νικώση βοῖς*. Victores utriusque agminis ad pompam admittebantur, senes ramos oleagineos gestantes, viri armis gravibus instructi (cl. Thucyd. 6, 56), adolescentes vel sua arma vel nescio quid aliud gestantes. Neque vero quidquam illi senes, qui ramos oleagineos gestarent, cum re rustica commune habebant, id quod nuper admodum C. Bötticher de arborum cultu apud Graecos p. 432 sibi invenisse visus est. Sed ille verba scholii aristophanei ad Vesp. 544 parum intellexit. Nam duae in illo explicationes loci aristophanei commemorantur, altera eorum, qui, collato Homeri loco (Odys. 17, 224) *θαλλόν τ' ἐρίσσοι φορήραι*, senes per irrisionem *θαλλοφόρους* dici existimarent, quod ruri nihil nisi talia curare possent, altera, qua Aristophanes ad senes pompae panathenaicae respexisse dicitur. Non magis quidquam haec *θαλλοφορία* Panathenaeorum cum *εἰρεσιώγη* Pyanepsiorum commune habebat, quod et Th. Bergkiius de com. att. reliqu. p. 41 et nuper C. Boetticher l. d. p. 432 et 436 voluerunt. Ac ne illud quidem Boettichero credo ramos illos a moriis Academiae sumtos esse, quarum numerum duodenarium quomodo tandem cum duodecim numero tribuum coniungere potuit (p. 435) anno demum 307 a. Chr. n. orto? Me quidem nondum poenitet eius coniecturae, quam in nuntiis soc. liter. saxon. 1853 p. 37 proposui, in inscriptionis breensis alterius v. 11 sq. legendum esse *βοῶν δὲ καὶ π[ρό]βαται πίνιτι ἄλγειν ἐς Παραθήρῃαι τὰ μεγάλα [θεωροῦν]τας μισ[θ]ὰ θαλλῶν*. ita ut hos ramos deinde a senibus in pompa gestatos esse existimem.

Sed veniendum est ad v. 23: ΝΙΚΗΤΗΡΙΑ ΝΕΩΝ ΑΜΙΑΛΛΗΣ. Certamen navale hic intelligendum esse, *νεῶν ἄμιλλαν*, neque vero *νεῶν ἄμιλλαν*, *concours de jeunes gens*, quod R. Rangabes voluit, non est difficile ad demonstrandum. Neque enim adolescentes, qui ita ad certamina committuntur, *νεῖοι* dicuntur neque cur phylae victrici tanta summa tribueretur intelligi posset. Navale certamen vero Panathenaeis institutum esse quanquam adhuc ignotum fuit, tamen non est quod miremur. In arctissima enim Minervae et Neptuni coniunctione consentaneum fuit et mori in re sacra facienda a Graecis recepto maxime conveniens, ut in feriis Minervae splendidissimis etiam Neptuno sacra offerrentur. Ad hoc ipsum certamen Platonis versus apparet referendos esse a Plutarcho Them. c. 32 servatos (Meinek. com. gr. 2 p. 679):

ὁ οὖς δὲ τύμβος ἐν καλῷ κερωσμένος
τοῖς ἐμπόροις πρόσρογος ἔστι πανταχού
τούς τ' ἐκπλέοντας εἰσπλέοντας ἢ ὄψεται
χρόσιον ἄμιλλ' ἢ τῶν νεῶν θεάσεται.

quo testimonio etiam id efficitur, ut prope Piraeum certatum esse intelliga-

mus. Cf. de Themistoelis sepulero ad Alcimi promontorium sito M. Leakius top. Athen. p. 270 sq. Aliud certamen navale ad Sunium promontorium instituebatur, Lysia teste 21 §. 5 *πενταζησα δὲ τοῖσδε μὲν ἀμιλλώμενος ἐπὶ Σουνίῳ, ἀναλώσας πεντεκαίδεκα μνας.* Id videtur quinto quoque anno factum esse: nam postquam F. G. Schoemannus (opusc. 1 p. 315) apud Herodotum 6, 87 felicissime vidit *καὶ ἦν γὰρ δι' τοῖσι Ἀθηναίοισι πεντεκαίδεκα ἐπὶ Σουνίῳ, λοχίσαντες ὧν τὴν θεωρίδα νῆα εἶλον πλήρη ἀνδρῶν τῶν πρώτων* legendum esse, cum in codd. nullo sensu *πεντήρης* legeretur (cf. A. Boeckh. de tit. naval. p. 76), quinto quoque anno ferias Neptuni magno apparatu Sunii celebratas esse intelligimus, in quo promontorio Neptunum sanctissime cultum esse constat. Navis vero illa sacra non dubium est quin ea sit, quae in titulis navalibus Boeckhii 2, 30 commemoratur: *Σουνιάς καινὴ ἀνεπικλήρωτος* (cf. p. 91). Constanter vero certamina navalia *ἀμίλλας* dici videmus: cf. praeter locos commemoratos Thueyd. 6, 32: *καὶ ἐπὶ κέρως τὸ πρῶτον ἐκπλεύσαντες ἀμίλλαν ἤδη μέχρι Ἀργίνης ἐποιήσαντο.* Xen. Hellen. 6, 2, 23: *ἐπεὶ δ' ἐπιστρέψας ἀν καὶ ἀντιπρόσως καταστήσας τὰς τοῖσδε ἀπὸ σημείου ἀρίει (Iphicrates) ἀνθαμιλλᾶσθαι εἰς τὴν γῆν, μέγα δὴ νικητήριον ἦν τὸ πρῶτους καὶ ὕδωρ λαβεῖν καὶ εἶ του ἄλλου ἐδέοντο.* Isocr. Euag. §. 1: *ὁρῶν, ὃ Νικόκλεις, τιμῶνά σε τὸν τάρον τοῦ παιρὸς — ἵππων τε καὶ τοῖσδε ἀμίλλαις.* Etiam *Ἀμίλλα navis* in Boeckhii tit. nav. 2, 16. 19 eodem referenda est. Sed redeo ad inscriptionem. Epulae, quae v. 30 commemorantur, cum certamine navali videntur coniunctae fuisse, ad oram maris illae apparatus: nam de opulentissimis illis Panathenaeorum epulis, ad quas cives omnes pompa deducta vocabantur, hic cogitari non posse exiguitas summae persuadet. V. 31 recte fortasse R. Rangabé *τῇ θυσίᾳ* scriptum fuisse coniecit, nam a phyle victricis Neptuno post victoriam litatum esse verisimillimum est. Sed mirum tamen est, quod sacrificium post epulas commemoratur.

Haec fuerunt, quae de inscriptione gravissima dicenda viderentur. Iam vero etiam vobis, Commilitones humanissimi, proposito hoc uberrimo scholarum indice certamina indicimus, multo illa graviora iis, de quibus diximus. Neque enim de praemiis quibusdam exiguis, sed de summis et sanctissimis vitae humanae bonis certabitis, ad veram vos libertatem animorum eruditionis studio accuratissimae et veritatis amore integerrimo enitemini, quid volueritis, quid effeceritis, animi vestri conscientia severe aliquando iudicabit. Agite ergo, strenue accingimini et fortiter perseverate.

Gottingae d. XVI. m. Febr. a. MDCCCLVIII.

RECITATIONES ORDINARIAE.

ORDINIS THEOLOGORUM.

J. G. REICHE, Dr., 1) h. XI—XII quinquies per hebd. *Isagogen in libros N. T. canonicos historico-criticam* tradet; 2) publice h. III—IV diebus Lunae et Martis *quatuor evangeliorum capita, quae de passione, morte et resurrectione Domini nostri Jesu Christi agunt*, explicabit.

FRIDERICUS EHRENFEUCHTER, Dr., publice *Regii Seminarii homiletici* exercitationes moderabitur die Saturni h. X—XII, item publice *exercitationes catecheticas* more sueto moderari perget. Privatim *Encyclopaediam theologiae* docebit quater hora XI—XII. dieb. Lun. Mart. Jov. et Vener. *Theologiae practicae* partem alteram tradet i. e. Liturgicen, Homileticen et doctrinam de cura animarum quater dieb. Lun. Mart. Jov. Vener. III—IV.

J. A. DORNER, Dr., *Ethicen christianam* sexies h. XII tradet, *Theologiam N. T.* seu Vitam doctrinamque Domini nostri Jesu Christi cum doctrinae typis qui in N. T. exstant, quinq. h. IV enarrabit. *Societatem theologicam* moderari perget die Merc. h. VIII—X vesp.

J. G. LUDOVICUS DUNCKER, Dr., privatim *Historiae ecclesiasticae partem priorem* tradet sexies p. hebd. hora VIII—IX. Scholas suas semestri hiberno habitas de *Historiae ecclesiasticae parte posteriore* senis et de *Historia dogmatum* ternis lectionibus horis auditoris commodis continuabit. *Societatem theologicam* moderari perget.

L. F. SCHOEBERLEIN, Dr., publice *exercitationes liturgicas* sodalium Seminarii practico-theologici moderabitur die Sat. h. IX—X, et una cum HILLE, Mus. Dir. Acad., *cantum ecclesiasticum* eos docebit die Merc. VI—VII; privatim *Dogmatices christianae partem priorem* quater p. hebd. dieb. Lun. Mart. Jov. et Vener. h. XII—I tradet; *Epistolas catholicas* dieb. Lun. et Mart. h. V—VI interpretabitur. Praeterea *Societatem theologicam* instituet.

*

FRIDER. GODOF. RETTIG, Ph. Dr., Generalis princip. Gotting. Superintendens, *artis catecheticae praecepta*, duce libello suo, quater per hebdom. hora X tradet; publice *exercitationes catecheticas* sueto more et hora commilitonibus commoda moderari perget.

ORDINIS JURISCONSULTORUM.

GEO. JUL. RIBBENTROP, Dr., *Pandectas* docebit hora IX—X et XI—XII; publice diebus Martis, Jovis et Veneris hora XII—I *doctrinam de servitutibus et pignoribus* tradet.

GUIL. THEOD. KRAUT, Dr., *Jus Germanicum privatum cum feudorum et mercaturae jure* ex quarta libri sui (Grundriss zu Vorlesungen über das deutsche Privatrecht, nebst beigelegten Quellen. Gött. 1855) editione sexies per hebdomadem h. VII—VIII et IX—X adjunctis *theoretico-practicis exercitationibus* una auditoribus commoda hora tradet.

GUIL. FRANCKE, Dr., h. VIII—IX doctrinam *juris Romani de hereditatibus*, h. XI—XII *Institutiones juris Romani* tradet.

H. A. ZACHARIAE, Dr., tradet: *Jus publicum Germaniae* sexies per hebd. h. XII; *Theoriam processus criminalis*, recentiorum legum, quae in Germania de reformando publicorum judiciorum ordine latae sunt, praecipue *Codici regni Hannoverani* peculiari ratione habita, quinquies per hebdom. h. X; *Encyclopaediam juris*, quater per hebd. h. IX.

H. CAROL. BRIEGLER, Dr., h. XI—XII quater per hebd. collegium *processuale practicum*, h. V—VI ter per hebd. *relatorium* instituet.

AEMIL. HERRMANN, Dr., *Jus criminale* senis lectionibus h. X, *Jus ecclesiasticum* quinque h. XI, *juris philosophiam* quaternis h. IV docebit. *Selecta juris criminalis capita* bis per hebd. publice exponet.

HENRICUS THÖL, Dr., mandatu publico unus eorum, qui de legibus rei mercatoriae germanicis deliberant, scholas non habebit.

ORDINIS MEDICORUM.

JO. GUIL. HENR. CONRADI, Dr., privatim h. V *Pathologiam generalem* ex VI compendii sui editione, publice dieb. Jov. et Ven. h. V *Institutiones Therapiae generalis* ex compendio suo tradet.

C. F. H. MARX, Dr., h. IX—X diebus Lunae, Martis et Mercurii *Pathologiam et Therapiam generalem*; diebus Jovis et Veneris *praecipua et scitu dignissima capita Historiae medicinae literariae*; h. III—IV doctrinam de *Remediorum effectibus atque usu*, necnon *artem formulas medicas concinnandi* quinquies per hebd. tradet.

ED. C. J. DE SIEBOLD, Dr., h. VI matut. quat. p. h. *Artis obstetriciae* doctrinam exponet simulque auditoribus aditum ad *partus observandos* praebebit. *Cursum operationum cum observat. partuum* conjunctum h. III vel aliis horis commodis instituet. *Clinicam obstetric.* h. III moderari perget.

F. WÖHLER, Dr., h. IX—X sexies per hebd. *Chemicam* tradet. In laboratorio academico *Praxin chemicam* docebit.

A. A. BERTHOLD, Dr., *Physiologiam generalem et specialem cum Embryologia* h. X—XI docebit. *Historiam naturalem et Zoologiam* h. V—VI tradet. — Si qui horis publicis III—V, quibus die Martis et Veneris Museum academicum patet, accuratorem speciminum zoologicorum in Museo exstantium notitiam desiderabunt, sua officia offert. — *Exercitationes systematicas zoologicas* in seminario phys. mathem. moderari perget.

RÜDOLPHUS WAGNER, Dr., *physiologiam experimentalem* quater per hebd. dieb. Lunae Martis Mercur. et Jovis hor. X—XI; *physiologiam generationis et historiam evolutionis* bis per hebd. dieb. Vener. et Sat. hor. X—XI demonstrabit. *Exercitationes practicas microscopicas, zootomicas et physiologicas* in instituto physiologico una cum Dr. REFERSTEIN moderari perget.

GUIL. BAUM, Dr., publice de *ossibus fractis et luxatis* disseret die Ven. et Saturni h. II; privatim de *oculorum auriumque morbis* quater per hebd. h. II; *Chirurgiae partem priorem* tradet quinquies h. IV et

die Saturni h. III. *Exercitationes clinicas et policlinicas chirurgicas et ophthalmiatricas* in nosocomio Ernesto-Augustano diriget quotidie h. IX. *Exercitationes operationum chirurgicarum et ophthalmiatricarum* in theatro anatomico quoties cadavera aderunt diriget h. VI vesp.

J. HENLE, Dr., *Anatomiae systematicae partem secundam (Angiologiam et Neurologiam)* quotidie h. XII—I; *Osteologiam et Syndesmologiam* d. Lun. Merc. Ven. h. XI—XII; *Anatomiam generalem* d. Martis Jovis Sat. h. XI—XII.

A. GRISEBACH, Dr, h. VII *Botanicen tam generalem quam specialem* explicabit et excursionibus botanicis plantarumque horti academ. demonstrationibus illustrabit; h. VIII quater per hebdomadem *Botanicen medicam* docebit. Seminarii physico-mathematici sodalibus *Exercitationes practicas ad Botanicen systematicam spectantes* offert.

C. E. HASSE, Dr, *Pathologiam et Therapiam specialem* quinquies hora VII mat. et d. Mart. lov. Ven. hora VIII tradet. *Scholam clinicam et policlinicam medicam* quotidie hora X et dimid. moderari perget.

ORDINIS PHILOSOPHORUM.

JO. FRID. LUD. HAUSMANN, Dr., h. VIII sexies p. hebd. *Geognosiam*, conjunctis excursionibus, h. X diebus Lunae Martis Jovis et Veneris *Technologiam* tradet. *Demonstrationes mineralogicas et palaeontologicas* in Musco academico sueto more publice instituet.

G. C. J. ULRICH, Dr., *Trigonometriam planam et sphaericam cum Stereometria* h. X tradet. *Geometriam practicam* h. V—VII ter p. hebd. conjunctis excursionibus docebit. In Seminario physico-mathematico *exercitationes mathematicas* moderabitur die Merc. h. II.

CAROLUS HOECK, Dr., *Historiam Romanam* tradet hora in tabulis publicis indicanda.

HENRICUS EWALD h. X *Iobum et libros Salomonis* interpretabitur. Publice h. II ternis lectionibus linguae arabicae et aethiopicae elementa, binis linguam armenicam cum persica et sanscrita comparatam docebit.

GUILIELMUS WEBER, Dr., h. III—V publice *Seminarii physico-mathematici* sodales instituendis *Observationibus physicis* exercebit, privatim *Physices experimentalis partem primam* dd. Lun. Mart. et Merc. docebit.

F. TH. BARTLING, Dr., *Botanicen specialem*, praemissis Bot. generalis elementis, sexies per hebd. h. VII; *Botanicen medicam* quinquies per hebd. h. VIII; *Botanicen oeconomicam* dieb. Lun. Mart. Jov. et Ven. h. XI tradet. — *Excursiones botanicas* sueto more instituet. *Demonstrationes in horto academ.* hora commoda habebit.

HENRICUS RITTER, Dr., hora III—IV quinquies per hebd. *Logicen et Metaphysicen*, h. V—VI quinquies per hebd. *Historiae philosophiae partem priorem seu Historiam philosophiae antiquae* docebit.

G. LEJEUNE DIRICHLET, Dr., doctrinam *de integralibus definitis tam simplicibus quam multiplicibus* diebus Lun. Mart. Merc. et Jov. hora X—XI exponet.

G. HANSEN, Dr., h. IX—X quater per hebd. *Statisticam oeconomiae nationalis* tradet; h. III—IV quaternis scholis *Theoriam oeconomiae nationalis* docebit; publice die Mercurii h. IX *de cura pauperum* disseret.

CAROLUS OESTERLEY, Dr., lectionum suarum cursum consueto more persequetur.

AUGUSTUS GUILIELMUS BOHTZ, Dr., *Aestheticam* diebus Lunae, Martis, Jovis et Veneris h. XI—XII docebit; *Historiam Germanorum literariam* inde a Lessingio usque ad nostra tempora diebus Martis et Veneris h. III—IV tradet.

ERNESTUS LUDOVICUS A LEUTSCH, Dr. phil., publice Seminarii Regii philologici sodalibus *Theognidis* aliorumque poetarum Graecorum reliquias e delectu Schneidewiniano explicandas proponet, dd. Lunae et Martis hora XI—XII. — Privatum *Titi Livi orationes* interpretabitur quater p. hebd. h. III—IV; *Historiam Literaturae Latinae* enarrabit quinques p. hebd. h. X—XI.

GUILIELM. HAVEMANN, Dr., *Historiam praecipuorum Europae regnorum inde a saeculo octavo decimo usque ad annum 1815* tradet h. III diebus Lun. Mart. Jov. et Vener. Hora XI—XII iisdem diebus *Historiam Brunsvico-lunaeburgensem* docebit.

G. WAITZ, Dr., quater h. VIII—IX *Historiam medii aevi* tradet, h. IV—V *Antiquitates Germanicas* tradet et *Taciti Germaniam* interpretabitur. Publice semel *exercitationes historicas* instituet.

ERNESTUS BERTHEAU, Dr., *Historiam et antiquitates sacras populi Israelitici* enarrabit quinques h. IX—X; *librum prophetae Jesaiae* interpretabitur sexies h. X—XI. Privatissime sed gratis *linguam Syriacam* docebit, diebus Ven. et Mart. h. II—III.

RUD. HERMANNUS LOTZE, Dr., quatt. dd. hora matut. VII—VIII *naturalem Philosophiam* tractabit; quatt. dd. hora II—III *Theologiam philosophicam*, quam philosophiam religionis dicunt, docebit.

W. SARTORIUS DE WALTERSHAUSEN, Dr., quaternis scholis h. XI XII *Mineralogiam* docebit. *Exercitationes practicas ad mineralogiam spectantes* moderari perget.

JOANNES BENEDICTUS LISTING, Dr., quater per hebd. h. XII *Opticam tam physicam quam physiologicam* tradet; *Meteorologiam et Climatologiam* binis horis commodis exponet; *Exercitationes physicas* in Seminario physico-mathematico moderari perget d. Ven. horis III—V.

F. L. A. SCHWEIGER, Dr., *Historiam litterariam medii aevi* tradet quater per hebd.

HENR. FERD. WÜSTENFELD, Dr., hora commoda *selecta ex scriptoribus Arabicis* interpretabitur.

FRIDERICUS WIESELER, Dr., publice Seminarii Regii archaeologici sodalibus *Monumenta antiqua* explicanda proponet, d. Saturni hora XI—XII; privatim tradet *Universam Archaeologiam artium a Graecis Romanisque culturarum*, quinque scholis, h. X—XI, *Aeschyli Prometheus vincetum* interpretabitur, ternis scholis, h. IV—V; privatissime *Societatis*

philologicae studia reget et *Commentationes a sodalibus Semin. arch. scriptas* recensebit.

JOH. ED. WAPPÄUS, Dr., *Geographiam et Statisticen Americae* tradet, quater p. hebd. h. XI—XII. *Demonstrationes ethnographicas* in Museo academico publice instituet die Mercurii hora XI—XII.

ERNESTUS CURTIUS, Dr., publico officio in Seminario Regio philologico *commentationes et disputationes* moderabitur die Merc. h. XI. Privatim *Ethnographiam et geographiam orbis antiqui* docebit, Graecorum sedes atque monumenta accuratius describens, quinquies h. XII. *Persii satiras* binis p. h. scholis interpretabitur. Privatissime *Exercitationes ad historiam aevi antiqui pertinentes* more consueto moderari perget.

GUIL. MÜLLER, Dr., publice *Härtmanni Gregorium* ex editione Lachmanni explicabit dd. Mart. et Ven. h. II; privatim *Grammaticam linguae theotiscaae historicam* tradet quaternis scholis h. IV; *Societatis theotiscaae studia* moderari perget.

HERMANNUS SAUPPE, Dr., publice Seminarii Regii philologici sodalibus *Taciti Historiarum librum primum* explicandum proponet, diebus Jovis et Veneris h. XI—XII, et Seminarii Regii paedagogici sodalium *Exercitationes* moderabitur, diebus Lunae et Martis h. XI—XII. — Privatim *Demosthenis orationem de corona* quaternis per hebd. scholis interpretabitur, dd. Lunae, Martis, Jovis, Veneris h. IX—X, et de *Grammatica sermonis latini* exponet item scholis quaternis, dd. Lunae, Martis, Mercurii, Jovis h. VII—VIII matutina.

FRID. GRIEPENKERL, Dr., quater per hebd. diebus Lun. Mart. Jov. et Ven. h. VIII—IX tradet *illam Chemiae partem, quae circa agriculturam versatur*; quinquies per hebd. diebus Lun. Mart. Mercur. Jov. et Ven. h. X—XI *primam Theoriae oeconomicae partem (Agronomiam, Agriculturam rationemque plantarum ad oeconomiam pertinentium colendarum)* docebit. *Excursionem ad Theoriam illustrandam* spectantes instituet.

RECITATIONES EXTRAORDINARIAE.

ORDINIS THEOLOGORUM.

GEO. CHR. RUD. MATTHAEI, Dr., 1) *Evangelium Johannis* interpretabitur sexies per hebd. h. IX. 2) *Vitam Christi* illustrabit dieb. Lunae et Mart. h. II.

GEORG. CONR. AMAD. LÜNEMANN, Dr. ph., *Evangelium Johannis* interpretabitur quinis p. h. lectionibus h. IX—X. — *Isagogen in Novum Testamentum sive Historiam Novi Testamenti criticam* tradet quinis lectionibus h. II—III.

AUG. GUIL. DIECKHOFF, Dr., *Historiae ecclesiasticae partem alteram* denis per hebd. lectionibus h. VII—VIII et VIII—IX tradet. *Societatem theologicaam* moderari perget.

JULIUS RÖSTLIN, Dr. Ph., Th. Lic., publice Seminarii homiletici *exercitationes* die Saturni h. X—XII et *Exercitationes catecheticas* die

Mercur. h. V—VI moderabitur. Privatim *tria priora evangelia* quinquies aut sexies p. hebd. h. IX—X interpretabitur, *isagogen in Nov. Testamentum* quinquies per hebd. h. III—IV tradet. In Societate exegetica selecta ex *Actis Apostolorum* capita interpretanda proponet.

ORDINIS JURISCONSULTORUM.

CAROL. GUIL. WOLFF, Dr., *Collegium quod Processuale practicum* vocant instituet quater p. hebd. h. IV; *Relatorium* ter p. h. h. V.

O. E. HARTMANN, Dr., sexies per hebd. h. X—XI *Historiam juris Romani*; octies per hebd. (sexies h. XI—XII, bis h. II—III) *Theoriam processus civilis* explicabit.

FRIDERICUS MOMMSEN, Dr., h. XI—XII *Institutiones juris Romani*, h. XII—I doctrinam *de obligationibus* tradet.

HERBERTUS PERNICE, Dr., privatim *Historiam juris et imperii Germanici* exponet sexies h. VIII—IX. Publice *Titulum Digestorum de regulis juris* interpretabitur dieb. Merc. et Sat. h. XII—I.

ORDINIS MEDICORUM.

ERNESTUS AUGUSTUS HIMLY, Dr., postquam ex morbo convalescit, lectiones indicabit.

É. F. G. HERBST, Dr., hora X—XI sexies p. hebd. *Physiologiam generalem et specialem* docebit, eandemque experimentis et demonstrationibus microscopicis illustrabit.

A. KRAEMER, Dr., docebit *Diagnosticen physicam, praecipue Auscultationem et Percussionem*, adjunctis exercitationibus practicis, quaternis scholis h. VIII; doctrinam *de fasciis vinciturisque chirurgicis* dieb. Mart. Jov. et Ven. h. II. Privatissime *Exercitationes microscopicas* moderabitur.

A. FOERSTER, Dr., privatissime *Exercitationes microscopicas anatomico-pathologicas* moderari perget hora XII—I.

ORDINIS PHILOSOPHORUM.

THEODORUS BENFEY, Dr., h. III—IV quater per hebd. *Doctrinam de linguis* tradet. — H. XII—I diebb. Lun. Mart. Merc. *Grammaticam linguae sanscritae* docebit. — Eadem hora diebb. Jov. et Vener. *Vedas* interpretabitur.

M. A. STERN, Dr., tradet: *Calculus differentialem atque integralem* quinq. p. hebd. h. VII. *Calculus variationum ejusque ad mechanicen applicationes*, ter per hebd. diebb. Lunae Martis et Merc. h. VIII. In Seminario physico-mathematico *de nonnullis fractionum continuarum proprietatibus* disseret, die Jovis h. VIII.

H. A. L. WIGGERS, Dr., tradet *Pharmaciam* sexies p. hebd. hora matut. VI—VII; *Pharmacognosiam* quinquies p. hebd. hora II—III, duce compendio suo: *Grundriss der Pharmacognosie*. 4. Aufl. Gött. bei Vandenhoeck und Ruprecht.

THEODORUS MÜLLER, Dr., *Petri Cornelii Cidium et Horatium gallice explicabit, praemissa narratione de ejus vita et poesi*, diebb. Lun. et Jov. h. II—III; *Grammaticam linguae anglicae docebit, adjunctis exercitationibus practicis*, diebb. Mart. Merc. Ven. et Sat. h. VIII—IX matutina; *Exercitationes gallice scribendi et loquendi instituet*, diebb. Lun. Mart. Jov. et Ven. h. VI—VII vespertina, vel alia hora commoda. Lectiones privatissimas offert in *linguis anglica, francogallica, italica, hispanica*.

CAROLUS BOEDEKER, Dr., *Introductionem in chemiam physiologicam et pathologicam dabit ternis scholis h. VIII—IX. Exercitationes chemicas practicas in laboratorio chemico instituti physiologici moderari perget horis et matutinis et pomeridianis.*

H. LIMPRICHT, Dr., in laboratorio academico *Praxin chemicam* docebit; quater per hebd. diebus Lun. Mart. Jov. et Ven. h. XII—I *Chemicam organicam* tradet.

BERNHARDUS RIEMANN, Dr., publice *problemata selecta physica* tractabit semel per hebd. die Mercurii h. IX—X, privatim *theoriam electricitatis et magnetismi mathematicam* exponet quaternis scholis h. IX—X.

GUILIELMUS WICKE, Dr., illam *Chemiae partem* docebit, quae ad *agriculturam pertinet*, bis per hebd. — Idem *chemicas exercitationes in usum agriculturae studiosorum* instituet.

C. CAMPEN, rei equestris Magister, *artem equorum regendorum* exercendo docebit diebus Lunae Martis Jovis et Veneris horis matutinis VI—X et pomeridianis IV—VI.

C. HILLE, Mus. Dir. Acad., *Harmonicen et theoriam artis musicae* horis auditoris commodis docebit. Praeterea ad Societates quae *Singakademie* et *Orchesterspiel-Verein* vocantur, invitat.

FRID. GUIL. UNGER diebus Lunae Martis Jovis et Veneris hora IV *Historiam cum artium plasticarum, h. e. picturae atque sculpturae, tum architecturae apud Christianos populos* enarrabit.

H. M. MELFORD, Dr., privatim *Grammaticam linguae anglicae* adjunctis *exercitationibus practicis* docebit quater per hebd. hora VI—VII vesp. e libris suis: *Vereinf. Engl. Sprachlehre, The English Reader* (Ed. IV. 1851.); et *Goldsmith's Dram. Works* (ex ed. sua 1846.); *anglice, gallice, ital. et hispan. scribendi et loquendi* exercitationes instituet quater p. hebd. hora II e libris suis: *Phraseol. Handwörterbuch* (Leipz. 1852); *Manuel de la langue frang.*; *Handb. der Ital. Umgangsspr.* (Ed. II. 1845); *Spanische Bühnenstücke* (Moratin et Cienfuegos); *Saul e Mirra, Tragedie di Vittorio Alfieri*, praemissa *succincta historia tragodiae italicae*, d. Merc. et Ven. h. II exponet. Praeterea privatissime linguas *anglicam, francogallicam, italicam et hispanicam* docebit e libris suis. *Exercitationes scribendi et loquendi* continuabit.

RECITATIONES PRIVATIM DOCENTIUM.

ORDINIS THEOLOGORUM.

FRIDERICUS AUGUSTUS HOLZHAUSEN, Philos. Dr. ac Theol. Lic., tradet: *Historiae ecclesiasticae universalis partem priorem*, ab origine Ecclesiae usque ad Viclefum, senis lect. hora VIII. *Historiam dogmatum* h. XI. *Grammaticam hebraicam* h. II. *Privatissima* offert.

E COLLEGIO REPETENTIUM.

C. GUNKEL *Lucae de rebus ab apostolis gestis librum* dieb. Lunae et Jovis hor. XI—XII publice gratis interpretabitur.

C. F. G. HELD, Theol. Lic., *Lutheri theologiam* et explicabit et cum *Calvini Zwingliique doctrinis* comparabit, p. hebd. ter, h. XI—XII. *Jesu Christi vitam secundum IV Evangelia* enarrabit p. h. quater, h. IX—X. Publice *Veteris Testamenti librum apocryphum qui Sapia Salomonis* inscriptus est interpretabitur, p. h. semel. In Societate theologica *Ph. Melanchthonis locos* sodalibus et interpretandos et cum *J. Calvini institutionibus* comparandos proponet.

ORDINIS JURISCONSULTORUM.

C. FRID. ROTHAMEL, Dr., *Jus ecclesiasticum* hora II tradet; *Pandectas* privatissime docebit; *Examinatoria generalia et specialia* more sueto instituet.

F. B. GREFE, Dr., *Jus Hannoveranum* tradet quinquies per hebd. hora XII—I.

E. F. ROESSLER, Dr., privatim *Historiam juris Germanici* quater per hebd. h. VIII—IX vel alia hora commoda tradet; binis horis instituet *Collegium exegeticum fontium jur. germ.*, imprimis *Speculi Saxonici et Suevici*, publice tradet *Historiam juris agrarii Germanici* die Lunae et Martis hora XII—I.

ERNESTUS MEIER, Dr., *Jus ecclesiasticum Catholicorum et Protestantium* hora V—VI vel alia hora commoda quinquies docebit.

A. UBBELOHDE, Dr., collegium *Civile practicum* diebus Lunae et Jovis horis IV—VI instituet; *titulum Institutionum de actionibus* gratis interpretabitur die Martis hora III; *Repetitoria de jure Pandectarum* offert.

ORDINIS MEDICORUM.

CH. F. E. STROMEYER, Dr., *Chemiae theoreticae partes singulas* nec non *Pharmaciam* privatissime docebit.

R. WIESE, Dr., *Theoriam auscultationis et percussionis* quater per hebdomadem horis commodis exponet eorumque exercitationum practicarum adjunget.

BERNHARDUS SCHUCHARDT, Dr., hora VIII mat. *Materiam medicam et artem formulas medicinales conscribendi* quinquies p. h. e

libro suo (*Handbuch der allgemeinen und speciellen Arzneimittellehre und Receptirkunst*. Braunschweig 1858) docebit et praeparata remediorum officinalia demonstrabit; publice hora III bis p. h. *Fontium medicatorum, imprimis Germaniae, effectus et usum* exponet.

C. F. LOHMEYER, Dr., quinquies per hebd. hora VIII—IX *chirurgiam generalem* docebit et quater p. hebd. hora III—IV vel alia commoda de *morbis cutaneis* disseret.

ADOLPHUS WACHSMUTH, Dr., hora VIII—IX *Pathologiam generalem* quinquies docebit; *Diagnosticæ physicae cursus practicos* sueto more instituet.

OTTO SPIEGELBERG, Dr., *Cursum operationum obstetriciarum* sueto modo hora XII—I privatim instituet; *Physiologiam graviditatis et puerperii* binis horis publice tradet.

GUILELMUS REFERSTEIN, Dr., publice *Electricitatis in rebus medicis usum* die Mercur. hora II—III; privatim *Anatomiam comparatam* quater per hebdom. hora VIII—IX tradet.

ORDINIS PHILOSOPHORUM.

JULIUS TITTMANN, Dr., Ord. Phil. Assessor, *Literarum elegantiorum saeculo XVII apud Germanos florentium historiam* gratis docebit II scholis, hora auditoris commoda; *de fabulis ad carmen de Nibelungis spectantibus* publice disseret II scholis dieb. Martis et Veneris hora X.

S. LANTZIUS-BENINGA, Dr., Ord. Phil. Assessor, sexies per hebd. hora VII *Botanicen generalem et specialem*, quinquies per hebd. h. VIII *Botanicen medicam* tradet. *Excursiones et demonstrationes bot. nec non exercitationes bot. practicas* instituet. Privatissime *Examinatorium ad Botanicen generalem et specialem spectans* habebit.

TH. WÜSTENFELD, Dr. ph., Ord. Phil. Assessor, *Historiam Italiae et Germaniae sub imperatoribus stirpis Hohenstauficae* binis per hebdom. scholis hora X—XI diebus Mercur. et Saturni gratis tradet.

R. DEDERIND, Dr., Ord. Phil. Assessor, *methodos tam analyticas quam syntheticas hodie in Geometria usitatas* explicabit quater per hebd. hora VIII—IX; *Theoriam Determinantium* cum variis applicationibus docebit bis per hebd. hora VIII—IX.

CHR. FOCKE, Dr., varias *Matheseos purae atque practicae* partes horis commodis tradet.

A. LION, Dr., hora XI *Plutarchi vitas parall.*, h. I *Ciceronis epistolas* interpretabitur. Privatissime *linguas vet. et recent.* docebit.

TH. FINCK, Dr., Scholas e tabulis publicis indicet.

FRIDERICUS BIALLOBLOTZKY, Dr., de *Geographia sacra*, et de *itineribus* per Italiam, Graeciam, Palaestinam, Mesopotamiam, Chaldaeam, Assyriam vel olim factis vel etiamnunc ita faciendis, ut artes disciplinaeque sua inde capiant incrementa, quater per hebdom. hora auditoris commoda disseret. — *Archaeologiae Biblicae* capita selecta tradet. — *Grammaticam Anglicam* hora auditoris commoda docebit.

M. UHLEMANN, Dr., privatim *Antiquitates Aegyptiacas* exponet quater per hebd. h. II—III. Gratis *Historiam Aegypti* inde ab antiquissimis usque ad nostra tempora enarrabit quater per hebd. h. III—IV.

J. G. WESTPHAL, Dr. phil., *Astronomiam sphaericam* ternis per hebd. scholis h. XI—XII privatim docebit.

ERNESTUS MOLLER, Dr., *doctrinam de administratione Scholarum popularium s. inferiorum* exponet diebus Lunae Martis Jovis Veneris h. XII—I. *Societatis paedagogicae* studia moderari perget.

H. C. E. DE MANGOLDT, Dr., *Encyclopaediam et methodologiam disciplinarum politicarum* h. VIII, *Politicam* h. XII, et hanc et illas quaternis scholis tradet. Publice *theoriam rei nummariæ* exponet die Mercurii h. XII.

W. SCHLÖTEL, Dr. phil., gratis *sylogismorum theoriam* exponet.

LEO MEYER, Dr. phil., *Grammaticam graeco-latinam comparativam* docebit quinquies per hebdomadem h. VIII—IX. *Eddam antiquiorem* interpretabitur dieb. Mart. et Merc. h. IX—X. *Linguam Sanscritam* docebit diebus Jovis, Veneris, Saturni h. IX—X.

HENRICUS DE STEIN, Dr., privatim *Historiam philosophiæ christianæ usque ad Kantii tempora deducet*, quinquies per hebdom. hora V—VI. Publice *Platonismum et doctrinam christianam inter se comparabit* semel per hebd. hora IV—V die Mercurii.

L. DE USLAR, Dr., *Pharmaciam in usum Medicinæ studiosorum* docebit diebus postea indicandis. *Chemiæ analyticæ* tradet ternis scholis h. III—IV.

LUDOVICUS ADOLFUS COHN, Dr., publice *Historiam Henrici Leonis* tradet semel per hebdom. Privatissime et gratis *exercitationes historicas* instituet bis per hebdomadem.

LUDOVICUS LUELFING, Dr. med. vet., h. VII—VIII sexies per hebdomadem *Morbos animalium domesticorum*, demonstrationibus clinicis in nosocomio veterinario adjunctis, tradet.

Musicam, artem delineandi, linguas et literas cultissimorum Europæ populorum etiam alii homines eruditi et periti tradent, lectionum illi suarum rationes et tempora loco consueto indicaturi. *Saltandi et armorum tractandorum artes* Magistri stipendiis regiis auctorati docebunt.

SCHOLAE HORARUM ORDINE DESCRIPTAE.

Hora.	THEOLOGICAE.	JURIDICAE.	MEDICAE.	PHILOSOPHICAE.
6-7			Ars obstetricia. (4) <i>de Siebold.</i>	Pharmacia. (6) <i>Wiggers.</i>
7-8	Hist. eccles. P. II. (5) <i>Dieckhoff.</i>	Jus german. priv. cum feud. et merc. (6) <i>Kraut.</i>	Botanice gener. et spec. (6) <i>Grisebach.</i> Pathologia et Therap. spec. (5) <i>Hasse.</i>	Botan. special. (6) <i>Bartling.</i> Natural. philos. (4) <i>Lotze.</i> Gramm. serm. latini (4) <i>Sauppe.</i> Calcul. differ. et integr. (5) <i>Stern.</i> Botan. gener. et spec. (6) <i>Lantsius-Beninga.</i> Morbi animal. domest. (6) <i>Luelfing.</i>
8-9	Hist. eccles. P. I. (6) <i>Duncker.</i> Hist. eccles. P. II. (5) <i>Dieckhoff.</i> Hist. eccles. P. I. (6) <i>Holzhausen.</i>	Jus heredit. rom. (6) <i>Francke.</i> Hist. iur. et imp. german. (6) <i>Pernice.</i>	Botanice medica. (4) <i>Griesebach.</i> Patholog. et Therap. spec. (3) <i>Hasse.</i> Diagnost. phys. (Ausclut. et Perc.) (4) <i>Kraemer.</i> Mater. med. et ars formul. med. (5) <i>Schuchardt.</i> Chirurgia gener. (5) <i>Lohmeyer.</i> Patholog. gener. (5) <i>Wachsmuth.</i> Anatom. comparata. (4) <i>Keferstein.</i>	Geognosia (6) <i>Hausmann.</i> Botan. medica. (5) <i>Bartling.</i> Hist. medii aevi. (4) <i>Waiz.</i> Chemia oecon. (4) <i>Griepenkerl.</i> Calcul. variat. c. applicat. mechan. (3) <i>Stern.</i> De nonnullis fract. contin. propriet. (1) <i>Stern.</i> Gramm. ling. angl. (4) <i>Müller.</i> Introd. in chem. physiol. et pathol. (3) <i>Bödeker.</i> Botanice medica. (5) <i>Lantsius-Beninga.</i> Encyclop. et methodol. disc. politic. (4) <i>de Mangoldt.</i> Gramm. graeco-lat. compar. (5) <i>Meyer.</i>
9-10	Exercit. liturg. (1) <i>Schöberlein.</i> Evangel. Johannis. (6) <i>Matthaei.</i> Evang. Johannis. (5) <i>Lünemann.</i> Tria evang. priora. (5 vel 6) <i>Köstlin.</i> Vita Jesu Chr. (4) <i>Held.</i>	Pandectae. (6) <i>Ribbentrop.</i> Jus germ. priv. cum feud. et merc. (6) <i>Kraut.</i> Encyclop. jur. (4) <i>Zachariae.</i>	Pathol. et Therap. gener. (3) <i>Marx.</i> Hist. med. liter. capita gravissima. (2) <i>Marx.</i> Chemia. (6) <i>Wöhler.</i> Exercit. clin. et policlin. chirurg. et ophthalm. (6) <i>Baum.</i>	Statist. oecon. nation. (4) <i>Hanssen.</i> De cura pauperum (1) <i>Hanssen.</i> Histor. et antiqu. sacr. pop. Israel. (5) <i>Bertheau.</i> Demosth. de cor. (4) <i>Sauppe.</i> Probl. selecta phys. (1) <i>Riemann.</i> Theor. electr. et magnet. mathematica. (4) <i>Riemann.</i> Meth. analyt. et synthet. geometriae. (4) <i>Dedekind.</i> Theoria Determin. (2) <i>Dedekind.</i> Edda ant. (2) <i>Meyer.</i> Ling. Sanscr. (3) <i>Meyer.</i>
10-11	Semin. homilet. (1) <i>Ehrenfeuchter.</i> Art. catech. praeept. (4) <i>Rettig.</i> Seminar. homilet. (1) <i>Köstlin.</i>	Theoria proc. criminalis. (5) <i>Zachariae.</i> Jus criminale. (6) <i>Herrmann.</i> Histor. iur. rom. (6) <i>Hartmann.</i>	Physiolog. gener. et spec. (6) <i>Berthold.</i> Physiolog. experim. (4) <i>Wagner.</i> Physiolog. generat. (2) <i>Wagner.</i> Physiolog. gener. et spec. (6) <i>Herbst.</i>	Technologia (4) <i>Hausmann.</i> Trigon. plan. et sphaer. cum Stereom. (6) <i>Ulrich.</i> Jobus et II. Salom. (6) <i>Ewald.</i> De integral. definitis. (4) <i>Dirichlet.</i> Hist. liter. lat. (5) <i>a Leutsch.</i> Jesaias. (6) <i>Bertheau.</i> Archaeolog. univers. artium Graec. et Rom. (5) <i>Wieseler.</i> Theor. oecon. P. I. (5) <i>Griepenkerl.</i> Fab. ad carm. de Nibelung spect. (2) <i>Tittmann.</i> Hist. Ital. et Germ. sub imp. Hohenstauf. (2) <i>Wüstenfeld.</i>
11-12	Isagog. in libr. N. T. (5) <i>Reiche.</i> Semin. homil. (1) <i>Ehrenfeuchter.</i> Encyclop. theolog. (4) <i>Ehrenfeuchter.</i> Semin. homil. (1) <i>Köstlin.</i> Histor. dogmat. <i>Holzhausen.</i> Histor. Apostol. (2) <i>Gunkel.</i> Luther. theolog. (3) <i>Held.</i>	Pandectae. (6) <i>Ribbentrop.</i> Institutiones jur. Rom. (6) <i>Francke.</i> Processuale pract. (4) <i>Briegleb.</i> Jus ecclesiast. (5) <i>Herrmann.</i> Theoria process. civ. (6) <i>Hartmann.</i> Institutiones iur. rom. (6) <i>Mommsen.</i>	10 $\frac{1}{2}$. Clin. et policlin. (6) <i>Hasse.</i>	Botan. oeconom. (4) <i>Bartling.</i> Aesthetica. (4) <i>Bohtz.</i> Seminar. philol. (2) <i>Theogn. a Leutsch.</i> 1: Commentat. et dispu. <i>Curtius.</i> 2: Tacit. Histor. I. I. <i>Sauppe.</i> Hist. Brunsv. Lüneburg. (4) <i>Havemann.</i> Mineralogia. (4) <i>de Waltershausen.</i> Semin. archaeol. (1) <i>Wieseler.</i> Geogr. et Stat. Americ. (4) <i>Wappäus.</i> Demonst. ethnogr. (1) <i>Wappäus.</i> Sem. paedagog. (2) <i>Sauppe.</i> Plut. vit. parall. <i>Lion.</i> Astron. sphaeric. (3) <i>Westphal.</i>
12-1	Ethice christiana. (6) <i>Dorner.</i> Dogmat. christ. P. I. (4) <i>Schöberlein.</i>	Doctr. de servit. et pignor. (3) <i>Ribbentrop.</i> Jus publ. German. (6) <i>Zachariae.</i> Doctr. de obligat. (6) <i>Mommsen.</i> Tit. Dig. de regulis iur. (2) <i>Pernice.</i> Jus Hannov. (5) <i>Grefe.</i> Histor. iuris agrar. germ. (2) <i>Roessler.</i>	Anatom. syst. P. II. (6) <i>Henle.</i> Exercitatt. microscop. anat. patholog. <i>Foerster.</i> Curs. operatt. obstetric. <i>Spiegelberg.</i>	Optice phys. et physiolog. (4) <i>Linsting.</i> Ethnograph. et geogr. orbis antiqui. (5) <i>Curtius.</i> Gram. sanscrit. (3) <i>Benfey.</i> Veda. (2) <i>Benfey.</i> Chem. organ. (4) <i>Limpricht.</i> De administr. schol. popular. (4) <i>Moller.</i> Politica (4) <i>de Mangoldt.</i> Theor. rei nummar. (1) <i>de Mangoldt.</i>
1-2				Ciceron. epist. <i>Lion.</i>

Hor.	THEOLOGICAE.	JURIDICAE.	MEDICAE.	PHILOSOPHICAE.
2-3	Vita Christi. (2) <i>Matthaei</i> . Isag. in N. T. (5) <i>Lünemann</i> . Grammatic. hebr. (3) <i>Holzhausen</i> .	Theoria process. civ. (2) <i>Hartmann</i> . Jus eccles. (6) <i>Rothamel</i> .	De ossibus fract. et lux. (2) <i>Baum</i> . De morbis ocul. et aur. (4) <i>Baum</i> . De fasciis vinciturisque chirurg. (3) <i>Kraemer</i> . De Electric. in re med. usu. (1) <i>Keferstein</i> .	Exercit. math. (1) <i>Ulrich</i> . Ling. arab. et aethiop. elem. (3) <i>Ewald</i> . Ling. armen. c. pers. et sanser. comp. (2) <i>Ewald</i> . Ling. Syriac. (2) <i>Bertheau</i> . Theol. philosophica. (4) <i>Lotze</i> . Hartm. Gregor. (2) <i>Müller</i> . Pharmacognosia. (5) <i>Wiggers</i> . Cornel. Cid. et Horat. (2) <i>Müller</i> . Exerc. angl. gall. ital. et hisp. scrib. et loqu. (4) <i>Melford</i> . Tragoed. Alfieri. (2) <i>Melford</i> . Antiqu. Aegypt. (4) <i>Uhlemann</i> .
3-4	Capita Evangeliorum de passione, morte, resurrect. J. Christi. (2) <i>Reiche</i> . Theolog. practicae P. II. (4) <i>Ehrenfeuchter</i> . Isagoge in N. T. (5) <i>Köstlin</i> .	Tit. Institut. de action. (1) <i>Ubbelohde</i> .	De remed. effectu usuque et de arte formul. med. (5) <i>Marx</i> . Clinice obstet. de <i>Siebold</i> . De specim. zool. Mus. acad. (2) <i>Berthold</i> . Chirurgiae P. I. (1) <i>Baum</i> . De fontibus med. Germaniae. (2) <i>Schuchardt</i> .	Phys. exper. P. I. (3) <i>Weber</i> . Observat. phys. <i>Weber</i> . Logic. et metaphys. (5) <i>Ritter</i> . Theoria oeconom. nation. (4) <i>Hanssen</i> . Histor. German. liter. (2) <i>Bohts</i> . Livi orationes. (4) <i>a Leutsch</i> . Hist. praecip. Europae regnorum. (4) <i>Havemann</i> . Exercit. phys. (1) <i>Listing</i> . Doctrina de linguis. (4) <i>Benfey</i> . Histor. Aegypti. (4) <i>Uhlemann</i> . Chemia analyt. (3) <i>de Uslar</i> .
4-5	Theologia N. T. (5) <i>Dorner</i> .	Philosophia juris. (4) <i>Herrmann</i> . Processuale pract. (4) <i>Wolff</i> . Civile practicum. (2) <i>Ubbelohde</i> .	De specim. zoolog. Mus. academ. (2) <i>Berthold</i> . Chirurgiae P. I. (5) <i>Baum</i> .	Physic. experim. P. I. (3) <i>Weber</i> . Observat. phys. <i>Weber</i> . Antiqu. German. et Tacit. German. (6) <i>Waits</i> . Exercit. phys. (1) <i>Listing</i> . Aeschyl. Prometh. (3) <i>Wieseler</i> . Gramm. l. theoliscæ histor. (4) <i>Müller</i> . Hist. art. plast. et archit. (4) <i>Unger</i> . Platon. et doctr. christ. comp. (1) <i>de Stein</i> .
5-6	Epistolae catholicae. (2) <i>Schoeberlein</i> . Exercit. catechet. (1) <i>Köstlin</i> .	Relatorinm. (3) <i>Briegleb</i> . Relatorium. (3) <i>Wolff</i> . Civile practicum. (2) <i>Ubbelohde</i> .	Pathol. gener. (4) <i>Conradi</i> . Therap. gener. (2) <i>Conradi</i> . Hist. nat. et zoolog. (6) <i>Berthold</i> .	Geometr. pract. (3) <i>Ulrich</i> . Histor. philos. P. I. <i>Ritter</i> . Histor. philos. christianae. (5) <i>de Stein</i> .
6-7	Cant. eccles. (1) <i>Schoeberlein</i> .		Exercit. operat. chir. et ophthalm. <i>Baum</i> .	Geometr. pract. (3) <i>Ulrich</i> . Exercit. gallice scr. et loqu. (4) <i>Müller</i> . Gram. l. Angl. (4) <i>Melford</i> .
Horis vel notis vel post-hac indicandis	Exercitationes catecheticae. <i>Ehrenfeuchter</i> . Societ. theolog. <i>Dorner</i> . Societ. theol. <i>Duncker</i> . Hist. eccl. P. II (6) et hist. dogm. (3) <i>Duncker</i> . Societ. theol. <i>Schoeberlein</i> . Exercit. catech. <i>Rettig</i> . Societ. theologica. <i>Dieckhoff</i> . Societ. exeget. <i>Köstlin</i> . Privatissima. <i>Holzhausen</i> . Sapient. <i>Salom</i> . (1) <i>Held</i> . Societas theol. <i>Held</i> .	Exercit. juris german. privat. (1) <i>Kraut</i> . Selecta juris criminal. capita. (2) <i>Herrmann</i> . Pandectae. <i>Rothamel</i> . Exam. gener. et special. <i>Rothamel</i> . Histor. jur. german. (4) <i>Roessler</i> . Colleg. exeg. fontium jur. german. (2) <i>Roessler</i> . Jus ecclesiast. Cathol. et Protestant. (5) <i>Meier</i> . Repetitoria Pandect. <i>Ubbelohde</i> .	Curs. operat. obstetric. c. observat. partuum. <i>de Siebold</i> . Praxis chemica. <i>Wöhler</i> . Exercit. system. zoolog. <i>Berthold</i> . Exercit. microscop. zootom. physiolog. <i>Wagner</i> et <i>Keferstein</i> . Exercit. practicae botan. system. <i>Grisebach</i> . Exercit. microscopicae. <i>Kraemer</i> . Chem. theoret. partes et Pharmac. <i>Stromeyer</i> . Theor. auscult. et perc. (4) <i>Wiese</i> . De morbis cutis. (4) <i>Lohmeyer</i> . Diagnost. physicae curs. pract. <i>Wachsmuth</i> . Physiol. gravid. et puerperii. (2) <i>Spiegelberg</i> .	Demonstrat. mineral. et palaeontol. <i>Hausmann</i> . Histor. rom. <i>Hoeck</i> . Excurs. botan. <i>Bartling</i> . Demonstr. botan. <i>Bartling</i> . Exercit. histor. <i>Waits</i> . Exercit. mineralog. pract. <i>de Waltershausen</i> . Meteorologia et Climatologia. (2) <i>Listing</i> . Hist. liter. medii aevi. (4) <i>Schweiger</i> . Selecta cap. script. Arab. <i>Wüstenfeld</i> . Soc. philologica. <i>Wieseler</i> . Persius (2) <i>Curtius</i> . Exercit. histor. aevi ant. <i>Curtius</i> . Societas theolisc. <i>Müller</i> . Excursion. oeconom. <i>Griepenkerl</i> . Lectiones privat. angl. francogall. ital. hispan. <i>Müller</i> . Exercit. chem. pract. <i>Boedeker</i> . Praxis chemica. <i>Limpricht</i> . Chemia oeconom. (2) <i>Wicke</i> . Chemicae exercit. <i>Wicke</i> . Ars equorum reg. (4 dieb.) <i>Campan</i> . Harmon. et theor. art. mus. <i>Hille</i> . Exercitationes angl. etc. scrib. et loqu. <i>Melford</i> . Privatissima. <i>Melford</i> . Hist. lit. eleg. Germ. saec. XVII. (2) <i>Tittmann</i> . Exc. et dem. botan.

et Exerc. botan. pract. et Examinat. botan. gen. et spec. *Lantzius-Beninga*. Variæ math. purae et pract. partes. *Focke*. Geographia sacra (4) et Archaeolog. bibl. capita selecta et Gramm. angl. *Bialloblotzky*. Societas paedag. *Moller*. Theoria syllogism. *Schlötel*. Pharmacia. *de Uslar*. Hist. Henrici Leonis. (1) et Exercit. hist. (2) *Cohn*.